

Tekst 5

Het gevaar na de vechtfilm

1 **D**at Jantje Jansen en Pietje Pietersen elkaar de
hersens inslaan nadat ze hebben gekeken naar
2 *Tom & Jerry*, die datzelfde doen, dat wisten we al.
Kinderen gedragen zich agressiever direct na het
3 bekijken van geweld op de televisie. Het is daarentegen al
7 jaren de vraag of ook de latere meneer Jansen en meneer
Pietersen elkaar naar het leven staan, doordat ze vroeger te
veel hebben gekeken naar gewelddadige tv-programma's.

2 Dr. Rowell Huesmann van de University of Michigan in
Ann Arbor in de Verenigde Staten is zeker van zijn zaak. „Er
is”, zegt hij, „een aantoonbaar verband tussen het agressieve
of zelfs gewelddadige gedrag van volwassenen en hun
3 televisieconsumptie toen ze klein waren.” Huesmann, 8
hoogleraar sociale wetenschappen en communicatie, voerde
met zijn groep een langetermijnonderzoek uit naar de
invloed van televisiegeweld op het gedrag van de kijkers.
Wereldwijd zijn er de afgelopen decennia honderden studies
gedaan waaruit blijkt dat het gedrag van kijkers wordt
beïnvloed door wat er even tevoren op de televisie is
geweest. Nieuw aan Huesmanns onderzoek is echter dat hij
zijn proefpersonen in twee ver uit elkaar liggende perioden
4 onder de loep heeft genomen: één keer toen ze zes tot negen 9
jaar oud waren, en één keer vijftien jaar later, toen diezelfde
mensen inmiddels volwassen waren.

3 In de studie zijn de gegevens opgenomen van 331
proefpersonen, 153 mannelijke en 178 vrouwelijke. De
onderzoekers hebben de kinderen onder meer gevraagd
naar welke programma's ze het liefste keken en hoe vaak ze
die zagen. Er is hun ook gevraagd of ze zich identificeerden
met hun televisiehelden en of ze vonden dat wat ze op
televisie zagen, overeenkwam met hoe mensen in het echte
leven met elkaar omgaan. Vervolgens is gekeken naar de 10
manier waarop de kinderen naar eigen zeggen in
conflictsituaties handelen. Reageren ze dan met verbaal
geweld of met kwaadsprekerij achter andermans rug? Gaan
ze duwen en trekken aan de tegenpartij? Of slaan ze er
daadwerkelijk op?

4 Vijftien jaar later is de volwassen geworden
proefpersonen gevraagd naar hun gedrag in conflictsituaties.
Gaan ze schelden, een beetje duwen of echt meppen?
Hebben ze zich ooit schuldig gemaakt aan een misdrijf, zijn
ze daarvoor misschien zelfs veroordeeld?

5 In Huesmanns onderzoek heeft 10,3 procent van de
mannen die vroeger veel keken naar geweld op de televisie 11
een veroordeling vanwege een misdrijf aan de broek gehad,
tegen 3,1 procent van de mannen die weinig keken. 44
procent van die fervente geweldkijkers zegt zelf zijn partner
wel eens hardhandig vast te pakken of te duwen, tegen 21
procent van de minder trouwe kijkers.

6 Geen van Huesmanns vrouwelijke proefpersonen is
ooit officieel veroordeeld. Toch zegt ruim 47 procent van de
vrouwen die veel keken naar gewelddadige programma's,
zich schuldig te hebben gemaakt aan crimineel gedrag, tegen
26 procent van de niet-kijkers. Ook gebruiken vrouwen die

als kind veel keken naar agressie op de televisie, relatief veel
vaker fysiek geweld: 16,7 procent meldt een andere
volwassene te hebben geslagen of naar de keel gevlogen te
zijn, tegen maar 3,6 procent van de niet-kijkers.

Uit zijn cijfermateriaal concludeert Huesmann dat er
een opvallende samenhang is tussen als kind veel kijken naar
gewelddadige televisie en agressief gedrag op volwassen
leeftijd. Hij knoopt daaraan de waarschuwing voor
opvoeders vast om kinderen niet ongecontroleerd veelvuldig
bloot te stellen aan tv-geweld, omdat een zeker percentage
van de jeugdige kijkers daardoor kennelijk ook op termijn
wordt beïnvloed in zijn gedrag.

Dit Amerikaanse onderzoek staat evenwel niet op
zichzelf. De Utrechtse hoogleraar mediapsychologie dr. Jo
Groebel is de coördinator van een Unesco-onderzoek in 23
landen over de hele wereld, waaronder een aantal
oorlogsgebieden. Ook hij kijkt naar de samenhang tussen
televisiegeweld en het gedrag van kinderen. Groebel is
gefascineerd door Huesmanns aanpak en door het gegeven
dat de Amerikanen een dergelijke studie over de lange
termijn hebben uitgevoerd.

Groebel vindt evenwel dat over het algemeen de
invloed van de massamedia op alledaags menselijk gedrag te
eenvoudig wordt afgeschilderd. Wat was er eerst, vraagt hij
zich af: het televisiegeweld, waardoor het kind agressief is
geworden, of het agressieve kind, dat graag en veel kijkt naar
tv-geweld? „Wanneer mensen zoeken naar oorzaken van
toegenomen agressie, komen ze naar mijn smaak altijd te
snel alleen bij de media terecht. Die factor is makkelijk te
identificeren, iedereen heeft er een mening over, doordat
iedereen de media kent.”

Bovendien vindt dr. Groebel dat agressief en
gewelddadig gedrag worden aangezwengeld door
verschillende factoren, waarvan mediageweld er één is. De
sociale en de economische sfeer waarin een kind opgroeit,
zijn belangrijker. De omstandigheden in het gezin hebben
invloed, evenals vriendjes en schoolgenootjes. Wanneer die
factoren een klimaat scheppen waarin een kind vatbaar
wordt voor de invloed van massamedia, dan heeft veelvuldig
kijken naar geweld op de televisie inderdaad invloed. Is er
geen sturing vanuit het gezin, wordt een kind aan zijn lot
overgelaten en moet het dus zelf richting zoeken, dan krijgt
de televisie een kans.

„Natuurlijk”, reageert Huesmann, „is het niet
eenvoudig. Wat ons onderzoek laat zien, is dat opgroeiende
kinderen van acht, negen en tien jaar die veel mediageweld
zien, een groter risico lopen agressieve en gewelddadige
volwassenen te worden dan leeftijdgenoten die niet zo veel
mediageweld zien. Zo zijn er kinderen die niks anders deden
dan televisiekijken en die helemaal niet gewelddadig zijn
geworden. Er is geen zekerheid, er is een vergroot risico. Er
zijn er ook die nooit keken en toch gewelddadig zijn
geworden. Zo moet je dat zien.”

naar: Mieke Zijlmans

uit: de Volkskrant, 12 september 1998